

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 28ης Απριλίου 1998 *

Στην υπόθεση C-120/95,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του conseil arbitral des assurances sociales (Λουξεμβούργο) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Nicolas Decker

και

Caisse de maladie des employés privés,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης ΕΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, C. Gulmann και H. Ragnemalm (εισηγητή), προέδρους τμήματος, G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn, J. L. Murray, D. A. O. Edward, J. -P. Puissochet, G. Hirsch και P. Jann, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

γενικός εισαγγελέας: G. Tesaurο

γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- ο Decker, εκπροσωπούμενος από τους André Braun και Serge Wagner, δικηγόρους Λουξεμβούργου,
- η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου, εκπροσωπούμενη από τον Claude Ewen, επιθεωρητή κοινωνικής ασφαλίσεως Α' στο Υπουργείο Κοινωνικής Ασφαλίσεως,
- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Jan Devadder, διευθυντή διοικήσεως στο Υπουργείο Εξωτερικών, Εξωτερικού Εμπορίου και Συνεργασίας με τις αναπτυσσόμενες χώρες,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους Ernst Röder, Ministerialrat στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας, και Gereon Thiele, Assessor στο ίδιο υπουργείο,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Alberto Navarro González, γενικό διευθυντή της διευθύνσεως συντονισμού κοινοτικών νομικών και θεσμικών θεμάτων, και την Gloria Calvo Díaz, abogado del Estado,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Catherine de Salins, υποδιευθύντρια στη διεύθυνση νομικών υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον Philippe Martinec, γραμματέα εξωτερικών υποθέσεων στην ίδια διεύθυνση,

- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Adriaan Bos, νομικό σύμβουλο,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τη Lindsey Nicoll, του Treasury Solicitor's Department, επικουρούμενη από τη Philippa Watson, barrister,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους Hendrick van Lier, νομικό σύμβουλο, και Jean-Francis Pasquier, δημόσιο υπάλληλο κράτους μέλους αποσπασμένο στη Νομική Υπηρεσία,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του Decker, εκπροσωπούμενου από τον Serge Wagner, της Caisse de maladie des employés privés, εκπροσωπούμενης από τον Albert Rodesch, δικηγόρο Λουξεμβούργου, της Κυβερνήσεως του Λουξεμβούργου, εκπροσωπούμενης από τον Claude Ewen, της Γερμανικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον Ernst Röder, της Ισπανικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από την Gloria Calvo Díaz, της Γαλλικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον Philippe Martinet, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενης από τη Philippa Watson, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον Jean-Francis Pasquier, κατά τη συνεδρίαση της 2ας Ιουλίου 1996,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 16ης Σεπτεμβρίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με απόφαση της 5ης Απριλίου 1995, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 7 Απριλίου 1995, το conseil arbitral des assurances sociales (Λουξεμβούργο) υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης ΕΚ.

- 2 Το ζήτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Decker, υπηκόου Λουξεμβούργου, και της Caisse de maladie des employés privés (ταμείο ασφαλίσεως κατ' ασθενείας των ιδιωτικών υπαλλήλων, στο εξής: ταμείο), σχετικά με αίτηση επιστροφής των δαπανών για την αγορά ζεύγους γυαλιών με διορθωτικούς φακούς από οπτικό στην πόλη Αγίον (Βέλγιο) κατόπιν συνταγής οφθαλμιάτρου εγκατεστημένου στο Λουξεμβούργο.

- 3 Με έγγραφο της 14ης Σεπτεμβρίου 1992, το ταμείο ενημέρωσε τον Decker ότι αρνείται να του επιστρέψει τις σχετικές με τα γυαλιά αυτά δαπάνες, επειδή αγοράστηκαν στην αλλοδαπή χωρίς προηγούμενη έγκριση.

- 4 Ο Decker αμφισβήτησε την απόφαση αυτή επικαλούμενος, μεταξύ άλλων, τους κανόνες της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Κατόπιν ενστάσεως, το ταμείο, με απόφαση του διοικητικού του συμβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 1992, ενέμεινε στη θέση του, απορρίπτοντας την αίτηση του Decker.

- 5 Ο τελευταίος άσκησε προσφυγή ενώπιον του conseil arbitral des assurances sociales το οποίο, με διάταξη της 24ης Αυγούστου 1993, απέρριψε την προσφυγή.

- 6 Με δικόγραφο της 8ης Σεπτεμβρίου 1993, ο Decker άσκησε ανακοπή κατά της διατάξεως αυτής ενώπιον του conseil arbitral des assurances sociales, η οποία απορρίφθηκε με απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 1993, με το αιτιολογικό ότι, μεταξύ άλλων, η υπόθεση δεν είχε καμιά σχέση με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, αλλά με το δίκαιο κοινωνικής ασφαλίσεως, δηλαδή με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας [όπως έχει τροποποιηθεί και ενημερωθεί με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1)].

- 7 Ο Decker άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής. Με απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 1995, αναιρέθηκε η απόφαση του conseil arbitral des assurances sociales και η υπόθεση αναπέμφθηκε ενώπιον του conseil arbitral des assurances sociales το οποίο, με απόφαση της 5ης Απριλίου 1995, έκρινε ότι έχουν εφαρμογή επί της διαφοράς τα άρθρα 60 του Κώδικα Κοινωνικών Ασφαλίσεων και 58 του καταστατικού της Union des caisses de maladie des salariés.
- 8 Το άρθρο 60 του λουξεμβουργιανού Κώδικα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, προέβλεπε μεταξύ άλλων:

«Οι ασφαλισμένοι έχουν το δικαίωμα να απευθύνονται στον ιατρό, οδοντίατρο, φαρμακοποιό, νοσοκομείο ή νοσηλευτικό προσωπικό της επιλογής τους.

Εντός της επικράτειας του Μεγάλου Δουκάτου μπορούν να αναλαμβάνουν την παροχή περιθάλψεως και υπηρεσιών μόνον:

1° οι ιατροί, οδοντίατροι, φαρμακοποιοί, νοσοκομεία, μαίες, νοσηλευτικό προσωπικό στους οποίους επιτρέπεται η άσκηση του επαγγέλματός τους σε ολόκληρη την επικράτεια του Μεγάλου Δουκάτου ή τμήμα αυτής.

2° οι αλλοδαποί ιατροί που καλούνται να εξετάσουν ασθενείς στο Μεγάλο Δουκάτο με τη συμφωνία του θεράποντος ιατρού και του ιατρού-συμβούλου, με την επιφύλαξη πάντως ευρύτερων διεθνών συμφωνιών.

Εντούτοις, οι ασφαλισμένοι μπορούν να υποβάλλονται σε θεραπεία στην αλλοδαπή μόνο με την έγκριση του ασφαλιστικού τους ταμείου, εκτός αν πρόκειται για την παροχή πρώτων βοηθειών σε περίπτωση ατυχήματος ή ασθένειας στην αλλοδαπή.

Το ασφαλιστικό ταμείο δεν μπορεί να αρνηθεί την έγκρισή του αν η θεραπεία στην αλλοδαπή συνιστάται από τον θεράποντα ιατρό του ασφαλισμένου και τον ιατρό-σύμβουλο ή αν η αναγκαία θεραπεία δεν μπορεί να γίνει στο Μεγάλο Δουκάτο.»

- 9 Η ανάληψη των δαπανών για σκελετούς γυαλιών και διορθωτικούς φακούς διείπτετο, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, από το άρθρο 78 του καταστατικού της Union des caisses de maladie και από τη συλλογική σύμβαση της 30ής Ιουνίου 1975, η οποία έχει συναφθεί δυνάμει του άρθρου 308 bis του Κώδικα Κοινωνικών Ασφαλίσεων μεταξύ της Union des caisses de maladie και της αντιπροσωπευτικής επαγγελματικής οργάνωσης των οπτικών.
- 10 Το άρθρο 78 του καταστατικού της Union des caisses de maladie προβλέπει:

«Τα γυαλιά και άλλα οπτικά βοηθήματα βαρύνουν το ταμείο ασφαλίσεως ασθενείας μέχρι το ποσό που προβλέπουν οι πίνακες αμοιβών και σύμφωνα με τις λεπτομέρειες που ορίζουν οι συμβάσεις ή οι επέχουσες θέση συμβάσεων αποφάσεις σύμφωνα με το άρθρο 308 bis του Κώδικα Κοινωνικών Ασφαλίσεων.»

- 11 Το άρθρο 2 της συλλογικής συμβάσεως της 30ής Ιουνίου 1975 προβλέπει ότι, με την επιφύλαξη των κοινοτικών και διεθνών διατάξεων περί κοινωνικής ασφαλίσεως των διακινουμένων εργαζομένων και των εξομοιουμένων προς αυτούς, η πώληση γυαλιών στους ασφαλισμένους θα γίνεται, εφόσον πρόκειται για άτομα που κατοικούν ή συνήθως διαμένουν στο Λουξεμβούργο, από οπτικούς εγγεγραμμένους στο Επιμελητήριο του Λουξεμβούργου και εγκατεστημένους στο Μεγάλο Δουκάτο.
- 12 Κατ' εφαρμογήν των διατάξεων αυτών, η επιστροφή των δαπανών γινόταν κατ' αποκοπήν και μέχρι του ποσού των 1 600 λουξεμβουργιανών φράγκων (LFR) για τους σκελετούς.

- 13 Όσον αφορά την επιστροφή των δαπανών για διορθωτικούς φακούς, τα επιστρεφόμενα ποσά ορίζονταν στο παράρτημα Α της συλλογικής συμβάσεως της 30ής Ιουνίου 1975. Σύμφωνα με το άρθρο 12 της συλλογικής αυτής συμβάσεως, η αυξομείωση των οριζομένων στο παράρτημα Α επιστρεφομένων ποσών για διορθωτικούς φακούς πραγματοποιείται με αναφορά μόνο στους τιμοκαταλόγους των επιχειρήσεων Zeiss και American Optical.
- 14 Ο Κώδικας Κοινωνικών Ασφαλίσεων και το καταστατικό της Union des caisses de maladie τροποποιήθηκαν σημαντικά το 1992. Εντούτοις, η αρχή που θέτει το παλαιό άρθρο 60 του Κώδικα Κοινωνικών Ασφαλίσεων περί προηγούμενης εγκρίσεως του ταμείου ασφαλίσεως ασθενείας για κάθε θεραπευτική αγωγή στην αλλοδαπή επαναλαμβάνεται στο νέο άρθρο 20 του εν λόγω κώδικα.
- 15 Όσον αφορά τον κανονισμό 1408/71, το άρθρο του 22 ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι:

«1. Ο μισθωτός ή μη μισθωτός, ο οποίος πληροί τις απαιτούμενες από τη νομοθεσία του αρμοδίου κράτους προϋποθέσεις για να έχει δικαίωμα παροχών, αφού ληφθούν υπόψη ενδεχομένως οι διατάξεις του άρθρου 18, και:

(...)

γ) ο οποίος έλαβε την έγκριση του αρμοδίου φορέα να μεταβεί στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, για να υποβληθεί στην κατάλληλη για την κατάστασή του θεραπεία,

έχει δικαίωμα:

- i) παροχών εις είδος που χορηγούνται, για λογαριασμό του αρμοδίου φορέα από τον φορέα του τόπου διαμονής ή κατοικίας, σύμφωνα με τη νομοθεσία που εφαρμόζεται από τον φορέα αυτόν, σαν να ήταν ασφαλισμένος σε αυτόν· η διάρκεια χορηγήσεως των παροχών αυτών διέπεται πάντως από τη νομοθεσία του αρμοδίου κράτους·
- ii) παροχών εις χρήμα που καταβάλλονται από τον αρμόδιο φορέα σύμφωνα με τη νομοθεσία που εφαρμόζεται από τον φορέα αυτόν. Πάντως, οι παροχές αυτές δύνανται, κατόπιν συμφωνίας μεταξύ του αρμοδίου φορέα και του φορέα του τόπου διαμονής ή κατοικίας, να καταβάλλονται από τον τελευταίο αυτό φορέα, για λογαριασμό του πρώτου, σύμφωνα με τη νομοθεσία του αρμοδίου κράτους.

2. (...)

Η έγκριση που απαιτείται δυνάμει της παραγράφου 1, στοιχείο γ', δεν δύναται να μη δοθεί εφόσον η σχετική θεραπεία περιλαμβάνεται στις παροχές που προβλέπονται από τη νομοθεσία του κράτους μέλους, στο έδαφος του οποίου κατοικεί ο ενδιαφερόμενος, και εφόσον η θεραπεία αυτή δεν δύναται να του παρασχεθεί μέσα στα χρονικά όρια που είναι κανονικά αναγκαία για την παροχή της στο κράτος μέλος του τόπου κατοικίας του εάν ληφθεί υπόψη η τρέχουσα κατάσταση της υγείας του και η πιθανή εξέλιξη της ασθένειας.

3. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 εφαρμόζονται αναλόγως επί των μελών της οικογένειας ενός μισθωτού ή μη μισθωτού.

(...)>

- 16 Αμφιβάλλοντας ως προς το αν συμβιβάζονται οι διατάξεις αυτές προς το κοινοτικό δίκαιο και ειδικότερα προς τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης, το conseil arbitral des assurances sociales αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Συμβιβάζεται με τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης ΕΟΚ το άρθρο 60 του λουξεμβουργιανού Κώδικα Κοινωνικών Ασφαλίσεων κατ' εφαρμογήν του οποίου ένας φορέας κοινωνικής ασφάλισης ενός κράτους μέλους Α αρνείται σε ασφαλισμένο, υπήκοο του αυτού κράτους μέλους Α, την επιστροφή των δαπανών για γυαλιά με διορθωτικούς φακούς, βάσει συνταγής ιατρού εγκατεστημένου στο ίδιο κράτος μέλος, τα οποία όμως αγοράστηκαν από οπτικό εγκατεστημένο σ' άλλο κράτος μέλος Β, με το αιτιολογικό ότι κάθε ιατρική περίθαλψη στην αλλοδαπή πρέπει να έχει εγκριθεί προηγουμένως από τον εν λόγω φορέα κοινωνικής ασφάλισης, καθόσον επιβάλλει γενικώς κυρώσεις κατά της εισαγωγής από ιδιώτες φαρμάκων ή, όπως στην προκειμένη περίπτωση, γυαλιών προελεύσεως άλλων κρατών μελών;»

- 17 Ο Decker και η Επιτροπή φρονούν ότι εθνική ρύθμιση κατ' εφαρμογήν της οποίας απορρίπτεται αίτηση ασφαλισμένου για απόδοση κανονικά επιστρεφόμενων δαπανών λόγω αγοράς προϊόντων, με την επιφύλαξη προηγουμένης εγκρίσεως του οργανισμού κοινωνικής ασφάλισης στον οποίο υπάγεται ο εν λόγω ασφαλισμένος, συνιστά μη δικαιολογημένο εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.
- 18 Αντιθέτως, οι Κυβερνήσεις του Λουξεμβούργου, του Βελγίου, της Γαλλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου ισχυρίζονται, κυρίως, ότι μια ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης, καθόσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση. Επικουρικώς, ισχυρίζονται ότι οι ίδιες αυτές διατάξεις δεν απαγορεύουν, εν πάση περιπτώσει, τη διατήρηση τέτοιας ρυθμίσεως. Η Γερμανική, Ισπανική και Ολλανδική Κυβέρνηση συμμερίζονται την άποψη αυτή.

- 19 Ενόψει των παρατηρήσεων που υποβλήθηκαν, πρέπει να εξετασθούν κατά σειρά τα ζητήματα τα οποία αφορούν καταρχάς την εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως, ακολουθώντας τα ζητήματα που αφορούν τις συνέπειες του κανονισμού 1408/71 και, τέλος, τα ζητήματα που αφορούν την εφαρμογή των διατάξεων περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.

Επί της εφαρμογής της θεμελιώδους αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως

- 20 Οι κυβερνήσεις του Λουξεμβούργου, του Βελγίου, της Γαλλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου υποστηρίζουν ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη νομοθεσία, η οποία αφορά την επιστροφή δαπανών υγείας, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 30 της Συνθήκης, καθόσον η νομοθεσία αυτή αφορά τον ειδικό τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως.
- 21 Καταρχάς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, το κοινοτικό δίκαιο δεν θίγει την εξουσία των κρατών μελών να διαρρυθμίζουν τα συστήματά τους κοινωνικής ασφαλίσεως (αποφάσεις της 7ης Φεβρουαρίου 1984, 238/82, Duphar κ.λπ., Συλλογή 1984, σ. 523, σκέψη 16, και της 17ης Ιουνίου 1997, C-70/95, Sodemarc κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-3395, σκέψη 27).
- 22 Επομένως, ελλείψει εναρμονίσεως σε κοινοτικό επίπεδο, εναπόκειται στην νομοθεσία κάθε κράτους μέλους να καθορίσει, αφενός, τις προϋποθέσεις του δικαιώματος ή της υποχρεώσεως υπαγωγής σ' ένα σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως (αποφάσεις της 24ης Απριλίου 1980, 110/79, Coonan, Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 77, σκέψη 12, και της 4ης Οκτωβρίου 1991, C-349/87, Paraschi, Συλλογή 1991, σ. I-4501, σκέψη 15) και, αφετέρου, τις προϋποθέσεις χορηγήσεως δικαιωμάτων επί παροχών (απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 1997, C-4/95 και C-5/95, Stöber και Piosa Pereira, Συλλογή 1997, σ. I-511, σκέψη 36).

- 23 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 17 έως 25 των προτάσεών του, τα κράτη μέλη οφείλουν ωστόσο, κατά την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής, να τηρούν το κοινοτικό δίκαιο.
- 24 Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι τα μέτρα των κρατών μελών στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως τα οποία μπορεί να έχουν επίπτωση στην εμπορία ιατρικών προϊόντων και να επηρεάζουν έμμεσα τις δυνατότητες εισαγωγής των προϊόντων αυτών υπόκεινται στους κανόνες της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων (βλ. προμνησθείσα απόφαση Duphar κ.λπ., σκέψη 18).
- 25 Επομένως, το γεγονός ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική νομοθεσία υπάγεται στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως δεν είναι ικανό να αποκλείσει την εφαρμογή του άρθρου 30 της Συνθήκης.

Επί των συνεπειών του κανονισμού 1408/71

- 26 Η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου φρονεί ότι το άρθρο 22 του κανονισμού 1408/71 θέτει την αρχή ότι πριν από κάθε θεραπεία σε άλλο κράτος μέλος απαιτείται έγκριση. Σύμφωνα με την κυβέρνηση αυτή, η αμφισβήτηση των εθνικών διατάξεων περί αναλήψεως των δαπανών για παροχές στην αλλοδαπή θα κατέληγε στην αμφισβήτηση του κύρους της αναλόγου διατάξεως που περιέχεται στον κανονισμό 1408/71.
- 27 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το γεγονός ότι ένα εθνικό μέτρο μπορεί ενδεχομένως να είναι σύμφωνο με διάταξη του παραγώγου δικαίου, εν προκειμένω το άρθρο 22 του κανονισμού 1408/71, δεν έχει ως αποτέλεσμα την εξαίρεση του μέτρου αυτού από τις διατάξεις της Συνθήκης.

- 28 Εξάλλου, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 55 και 57 των προτάσεών του, το άρθρο 22, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 έχει ως σκοπό να παράσχει στον ασφαλισμένο, ο οποίος έλαβε την έγκριση του αρμόδιου ασφαλιστικού φορέα να μεταβεί σ' άλλο κράτος μέλος για να υποβληθεί στην κατάλληλη για την κατάστασή του θεραπεία, τη δυνατότητα να λάβει ιατρικές παροχές σε είδος, για λογαριασμό του αρμοδίου φορέα, αλλά σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας του κράτους εντός του οποίου πραγματοποιούνται οι παροχές, ιδίως στην περίπτωση που η μετακίνηση καθίσταται αναγκαία λόγω της καταστάσεως υγείας του ενδιαφερομένου, και τούτο χωρίς να υποβληθεί σε πρόσθετα έξοδα.
- 29 Αντιθέτως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο 22 του κανονισμού 1408/71, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του σκοπού του, δεν έχει ως αντικείμενο να ρυθμίσει και, επομένως, ουδόλως εμποδίζει την επιστροφή από τα κράτη μέλη, με τους ισχύοντες στο αρμόδιο κράτος πίνακες αμοιβών, των εξόδων που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια της παροχής ιατρικών υπηρεσιών εντός άλλου κράτους μέλους, έστω και χωρίς προηγούμενη έγκριση.
- 30 Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν εθνική νομοθεσία όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη συμβιβάζεται με τις διατάξεις της Συνθήκης περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.

Επί της εφαρμογής των διατάξεων περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων

- 31 Πρέπει να εξεταστεί αν μια ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη είναι ικανή να επηρεάσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά το ενδοκοινοτικό εμπόριο (απόφαση της 11ης Ιουλίου 1974, 8/74, Dassonville, Συλλογή τόμος 1974, σ. 411, σκέψη 5).

- 32 Ο Decker και η Επιτροπή φρονούν ότι η ύπαρξη συστήματος το οποίο εξαρτά την ανάληψη των δαπανών για ιατρικά προϊόντα, σύμφωνα με τις λεπτομέρειες εφαρμογής του κράτους ασφαλίσεως, από προηγούμενη έγκριση του αρμόδιου ασφαλιστικού φορέα του κράτους αυτού, όταν τα προϊόντα παρέχονται εντός άλλου κράτους μέλους, συνιστά περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων υπό την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης.
- 33 Τα κράτη μέλη που κατέθεσαν παρατηρήσεις ισχυρίζονται κατ'ουσίαν ότι μια ρύθμιση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη δεν έχει ούτε ως σκοπό ούτε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό των ρευμάτων του εμπορίου, αλλ' απλώς ορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής στις οποίες υπόκειται η επιστροφή ιατρικών δαπανών. Μια τέτοια ρύθμιση δεν συνεπάγεται απαγόρευση εισαγωγής γυαλιών και δεν έχει άμεση επίπτωση επί της δυνατότητας να αγοραστούν στην αλλοδαπή. Τέλος, η ρύθμιση αυτή δεν απαγορεύει στους οπτικούς του Λουξεμβούργου να εισάγουν γυαλιά και διορθωτικούς φακούς προελεύσεως άλλων κρατών μελών, να τα μεταποιούν και να τα πωλούν.
- 34 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση παρακινεί τους ασφαλισμένους που υπάγονται στο λουξεμβουργιανό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως να αγοράζουν και να μερμινούν για τη συναρμολόγηση των γυαλιών τους από οπτικούς εγκατεστημένους στο Μεγάλο Δουκάτο παρά από οπτικούς εγκατεστημένους σε άλλα κράτη μέλη.
- 35 Μολονότι είναι βέβαιον ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη εθνική ρύθμιση δεν στερεί από τους ασφαλισμένους τη δυνατότητα να αγοράζουν ιατρικά προϊόντα εντός άλλου κράτους μέλους, ωστόσο εξαρτά την επιστροφή των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν εντός του κράτους αυτού από προηγούμενη έγκριση και αρνείται την επιστροφή δαπανών στους ασφαλισμένους που δεν έχουν την έγκριση αυτή. Ωστόσο οι πραγματοποιηθείσες εντός του κράτους μέλους ασφαλίσεως δαπάνες δεν υπόκεινται στην εν λόγω έγκριση.

- 36 Μια τέτοια ρύθμιση πρέπει να χαρακτηριστεί ως εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων επειδή παρακινεί τους ασφαλισμένους σε σύστημα κοινωνικής ασφάλισης να αγοράζουν τα προϊόντα αυτά στο Μεγάλο Δουκάτο παρά σε άλλα κράτη μέλη και, επομένως, είναι ικανή να σταματήσει την εισαγωγή γυαλιών που συναρμολογούνται στα κράτη αυτά (βλ. απόφαση της 7ης Μαΐου 1985, Επιτροπή κατά Γαλλίας, 18/84, Συλλογή 1985, σ. 1339, σκέψη 16).
- 37 Η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου υποστηρίζει ωστόσο ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων δεν είναι απόλυτη και ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση, η οποία έχει ως αντικείμενο τον έλεγχο των δαπανών υγείας που οπωσδήποτε πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, είναι ως εκ τούτου δικαιολογημένη.
- 38 Αντιθέτως, ο Decker ισχυρίζεται ότι, σε περίπτωση επιστροφής των δαπανών για την αγορά στην οποία προέβη, το ίδιο ποσό θα βαρύνει τον προϋπολογισμό του ασφαλιστικού ταμείου, καθόσον αυτό του επιστρέφει το κατ' αποκοπήν ποσό για τη συναρμολόγηση και τους διορθωτικούς φακούς που αγόρασε από τον οπτικό. Δοθέντος ότι αυτό το κατ' αποκοπήν ποσό ορίζεται ανεξαρτήτως των πραγματικών δαπανών στις οποίες υποβλήθηκε, δεν υφίσταται αντικειμενικός λόγος να αρνηθεί το ασφαλιστικό ταμείο την επιστροφή όταν η αγορά πραγματοποιείται από οπτικό εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος. Επομένως, η επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση δεν μπορεί να δικαιολογείται από την ανάγκη ελέγχου των δαπανών υγείας.
- 39 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι σκοποί αμιγώς οικονομικής φύσεως δεν μπορούν να δικαιολογήσουν εμπόδια στη θεμελιώδη αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Εντούτοις, δεν αποκλείεται ο κίνδυνος σοβαρού πλήγματος στη χρηματοοικονομική ισορροπία του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης να συνιστά επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος ικανό να δικαιολογήσει παρόμοιο εμπόδιο.

- 40 Όπως εξάλλου αναγνώρισε η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου απαντώντας σε ερώτηση του Δικαστηρίου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η κατ' αποκοπήν επιστροφή των δαπανών για γυαλιά και διορθωτικούς φακούς που αγοράστηκαν σε άλλα κράτη μέλη δεν έχει επίπτωση στη χρηματοδότηση ή την ισορροπία του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης.
- 41 Η Βελγική, Γερμανική και Ολλανδική Κυβέρνηση ισχυρίστηκαν επίσης ότι το δικαίωμα των ασφαλισμένων για υψηλής ποιότητας περίθαλψη δικαιολογεί την επίμαχη στην κύρια δίκη ρύθμιση στα πλαίσια της προβλεπομένης στο άρθρο 36 της Συνθήκης προστασίας της δημόσιας υγείας. Η Βελγική Κυβέρνηση προσθέτει ότι τα γυαλιά πρέπει να αγοράζονται από πρόσωπα που έχουν νόμιμη άδεια ασκήσεως επαγγέλματος. Αν οι παροχές πραγματοποιούνται εντός άλλου κράτους μέλους, ο έλεγχος της ορθής εκτελέσεώς τους θα αμφισβητηθεί σοβαρά ή και θα καταστεί αδύνατος.
- 42 Συναφώς, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι όροι προσβάσεως και ασκήσεως νομοθετικώς κατοχυρομένων επαγγελμάτων αποτέλεσε το αντικείμενο των οδηγιών 92/51/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1992, σχετικά με ένα δεύτερο γενικό σύστημα αναγνώρισης της επαγγελματικής εκπαίδευσης, το οποίο συμπληρώνει την οδηγία 89/48/ΕΟΚ (ΕΕ L 209, σ. 25), και 95/43/ΕΚ της Επιτροπής, της 20ής Ιουλίου 1995, για την τροποποίηση των παραρτημάτων Γ και Δ της οδηγίας 92/51 (ΕΕ L 184, σ. 215).
- 43 Αυτό συνεπάγεται ότι η αγορά ζεύγους γυαλιών από οπτικό εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος παρέχει ισοδύναμα εχέγγυα με εκείνα που παρέχει η αγορά ζεύγους γυαλιών από οπτικό εγκατεστημένο εντός της εθνικής επικράτειας (βλ., όσον αφορά την αγορά φαρμάκων σε άλλο κράτος μέλος, τις αποφάσεις της 7ης Μαρτίου 1989, 215/87, Schumacher, Συλλογή 1989, σ. 617, σκέψη 20, και της 8ης Απριλίου 1992, Επιτροπή κατά Γερμανίας, C-62/90, Συλλογή 1992, σ. I-2575, σκέψη 18).

- 44 Εξάλλου, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, η αγορά των γυαλιών πραγματοποιείται βάσει συνταγής οφθαλμιάτρου, πράγμα που εγγυάται την προστασία της δημόσιας υγείας.
- 45 Επομένως, μια ρύθμιση όπως η εφαρμοστέα στην κύρια δίκη δεν δικαιολογείται από λόγους δημόσιας υγείας οι οποίοι διασφαλίζουν την ποιότητα των ιατρικών προϊόντων που παρέχονται εντός άλλων κρατών μελών.
- 46 Υπ' αυτές τις συνθήκες, πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης απαγορεύουν εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης κράτους μέλους αρνείται σε ασφαλισμένο την επιστροφή κατ' αποκοπήν ποσού για την αγορά γυαλιών με διορθωτικούς φακούς από οπτικό εγκατεστημένο εντός άλλου κράτους μέλους, με την αιτιολογία ότι η αγορά κάθε ιατρικού προϊόντος στην αλλοδαπή πρέπει προηγουμένως να έχει εγκριθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 47 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Κυβέρνηση του Λουξεμβούργου, του Βελγίου, της Γερμανίας, της Ισπανίας, της Γαλλίας, της Ολλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου καθώς και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με απόφαση της 5ης Απριλίου 1995 το conseil arbitral des assurances sociales (Λουξεμβούργο), αποφαινεται:

Τα άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης απαγορεύουν εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης κράτους μέλους αρνείται σε ασφαλισμένο την επιστροφή κατ' αποκοπήν ποσού για την αγορά γυαλιών με διορθωτικούς φακούς από οπτικό εγκατεστημένο εντός άλλου κράτους μέλους, με την αιτιολογία ότι η αγορά κάθε ιατρικού προϊόντος στην αλλοδαπή πρέπει προηγουμένως να έχει εγκριθεί.

Rodríguez Iglesias

Gulmann

Ragnemalm

Mancini

Moitinho de Almeida

Karpteyn

Murray

Edward

Puissochet

Hirsch

Jann

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 28 Απριλίου 1998.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias